

Карпатська Русь

Карпатська Русь Carpatho-Rus

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч.23 ЮНКЕРС Н.Й. 10ГО, НОЯБРЯ 1995, YONKERS, N.Y. NOVEMBER 10, 1995, VOL.LXVIII, NO. 23

РАБУНОК В "РАЙОНІ ДІАМЕНТІВ"

НЬЮ-ЙОРК. - У вівторок, 10-го жовтня (жовтня) три рабівники, узброєні в машини карабіни вдерлися до склепу на третьому поверху при ул. Західній, 47, званої - по причині нагромадження склепів з біжутерією і золотом - "районом діамантів" (Diamond District). Прикувши кайданками до клямки супругів - властителей склепу - зрабували біжутерію і золото вартости мільйона доларів, послі чого утекли через вікно. На голові мали маски, закладані звичайно в часі Halloween.

Кілька днів перед тим, в суботу, було вломано до іншого склепу при той самій улиці. Тоді однак рабівники послуговувалися пальниками, розпорюючи залізну шафу (сейф) і забираючи з неї біжутерію і золото вартости 2 до 3 мільйонів доларів.

ИЗРАИЛЬ ЗВІЛЬНЯЄ ВЯЗНІВ

ЕРУСАЛИМ, ГАЗА (PAP/Reuter). - У вівторок, 10-го жовтня в полудне, Израиль почав звільняти палестинських політичних в'язнів і звичайних криміналів. На початку випущено 300, а дальших 600 звільнено іще вечером.

Представник израильської поліції сказав, же в першій групі звільнених дві третини становят "політичні", то значит засуджені за діяльність на користь Організації Визволення Палестини. Представник додав, же вшитки звільнені підписали декларацію, же не будут брати участі в терористичній діяльності.

Рівнож у вівторок в палестинском селі Салфит на Західнім Берегу Йордану одбулася церемонія передачі власті палестинської самоуправи через окупаційні власті израильски. Тото село находится 50 кілометров на північ від Єрусалиму. Тото ест перша місцевість на Західнім Берегу, з котрої окупаційні власті вицофуються згідно з порозумінням о поширенню палестинської автономії. Одним словом израильский окупант дає "автономію" палестинским автохтонам, лем не знати на який час.

ПАПА РИМСКИЙ ЯН ПАВЕЛ ІІ ВИІХАЛ З АМЕРИКИ

Ян Павел ІІ виіхал з Америки, але представлена його концепція, на сесії Загального Собранія Об'єднаних Націй, нового морального порядку яко условия повстання нового світового порядку послі упадку комунізму вже стала підставом теперішньої папської науки. На авдиенції в Ватикані папа повторил свою пропозицію, згідно з котром права чоловіка (людини) повинно ся поширити на цілі народи.

Папа покинул Америку в неділю, 8-го жовтня (жовтня).

Любит папа подорожувати, а при той нагоді виголошувати промови, а што вік уже старший, то стараєся поспішати.

ПОЛЬСКО-ЮГОСЛАВСКА БІЙКА НА НОЖИ

ВІДЕНЬ (PAP/ARA). - "До правдивой битви на ножи дойшло в Відню в ночі з суботи на неділю меже двома групами з Польщі і б. Югославії. Поки учасників бійки розділила австрійська поліція, 3 особи были тяжко ранени", - поінформувала агенція АРА.

Затримано тимчасово 7 учасників бійки в віку 19-25 років. П'ять из них не были замельдовани в Австрії.

КТО ЗАГУБИЛ ИКОНИ?

"24 икони не усталеной ищи вартости задержали польски контролери пограничного переходу в Кузнице Білостоцкой в часі перевозу их до Польщі в поїзді Санкт-Петербург-Варшава. Были они укрити під сидженем в одном вагоні", - поінформовано 4-го сентября (жовтня) в Цловім Уряді в Білостоку.

Нихто з подорожних не признался до багажу. Вартость икон оцінят спеціалісти. Потім правдоподобно они будут передани до білостоцкого музею. Того року митники (цельники) передали там уже понад 270 икон, задержаних на граничних переходах північно-східной Польщі.

КУС О НАШІ ЛЕМКОВИНІ

(З газети "Наше Слово" ч.27, 4-7-93)

В минувім році в серпні разом з крампяном Митром Баганом

поіхализме його малюхом до приграничних лемківських сев Ожинні и Грабу зберати підписи під просьбами до найвищих урядів Полщі о направлення лемкам повоєнних кривд.

Митро має в Ожинні сестру - то дос часто там іздит и думам, же хибал зато не барз го дивував теперішній видок тамтейших лемківських сторін. Але мене барз здивував, бо як зме ся нашли на Жидівським хотари и як ем відів в Жидівським опушени забудування пегеровски, без жадної там людської живой души, лем пола и пола як оком сягнути прекрасном травом пороснени, де нихто ани раз косом не махнув, то гварю Митрови:

- Митре, Митре, посмот же ся як Божи дари для люди ся марнуют.

А Митро мі гварит:

- Чекай, чекай, Грицу, будеш ищи не тівко такого марнування Божих дарів відів.

И правду Митро повідав, бо як зме ся нашли на Тиханським хотари, а потім на Ожинським - то всяди таке саме марнування Божих дарів биво видно. Лем єдині на Ожинським хотари сут дві лемківські родини газдівски и може зато, як би за кропку води в озері меньше того марнування Божих дарів ся відіво.

Осмілью ся написати, же як би тепер там дахто з перше гмервих лемків став и посмотрив ся на тоту так барз змарнувану нашу дорогу Лемковину, то хибал би клакнув на оба коліна и в говос просив Господа Бога, ажеби ся змивував над тима прескрасними лемківськими сторонами и допоміг ім зас стати ся такима, як были перед другом світовом віном. Де лемки могли би сой дале богобойно - спокіні жити и так як и перше ховати незлічену кілкіст кони, худоби рогатой, овец, свин и ружне придомове птацтво и тим самим помножувати своєю и загално державну маєтність.

Але, на жал, як дотепер то на нич такого ся не заносит, а одворотні, што раз то меньше на Лемковині чути лемківської бесіди, не гварючи оуж о співанках.

И як так дале буде вшитко ишво - то хибал за недовгий час дос дуже бивших лемківських сев заросне кряками, а з лемків и лемківської култури ту на Лемковині барз маво

(Продовження на ст.2)

100 РОКІВ ВІД НАРОДЖЕННЯ НИКИФОРА

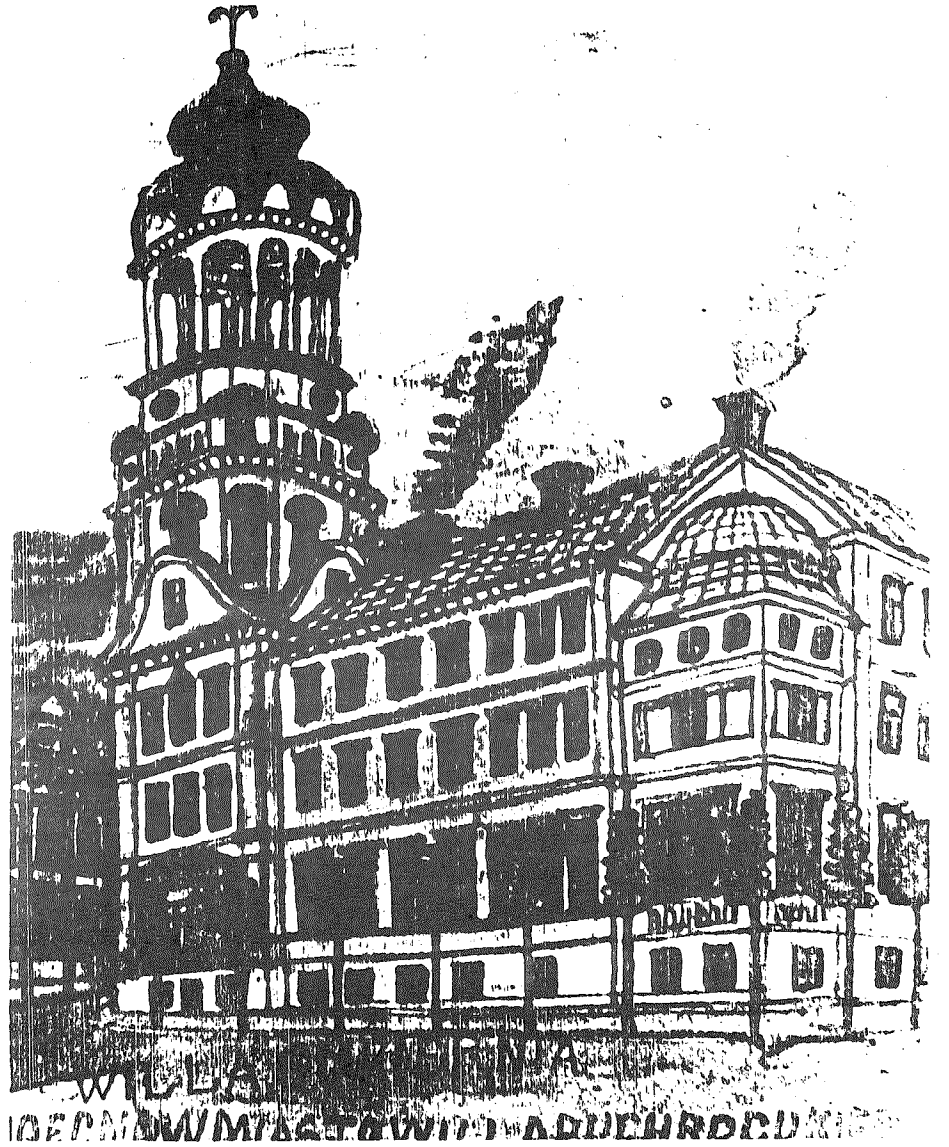

НИКИФОР МАЛЮЕ

З

МА
ЛЮ
Н
К
І
В

НИ
КИ
Ф
О
Р
А

(Продовження з ст.2)

правдивого зостане.

Што з того, же в Лвівскім скансені поставили лемківску церков и правдоподібні хижу и сипанец, же може дашто подібне ся діє в Америці, Канаді и в інших краях. Та тото дла обновлення Лемковини нич не дає.

Як хто прагне помочи в обновленню Лемковини – то вшитки таки зусиви повинни бо били бити скерувани лем на Лемковину. То и дла того хибал як найскорше треба би биво створити під проводом середнього віком розважних лемків лем едно загальне лемківске Обеднання ци стоваришєня, без політичних потягнін, а лем о газдівско-культуралнім наставленю и таком дорогом вшиткима можливостями старати ся привернути ті наші прадідівскі Лемковині єі правдивіст лемківску.

То Дороги Братя и Сестри, лемки, а передовшитким лемківски провідники культурални – вишмарме з медже себе вшитки непорозумліня и в Божі любові старайме ся, ажеби тота од віків наша ничим не заступлена Лемковина зас ся става правдивом остойом дла наших пришвих поколін лемківских.

Танька и Гриц Бованко

ШТО ПИШУТ НАШІ ЧИТАТЕЛІ

Дорога Редакція і наши Лемки!

Хочу Вам сказати, што Ваша газета барз интересна. Перше читала моя небіжка-мама Юлія Мулик (Тарбай з роду), а тепер читаю я.

Ми юж были другий раз на Лемковині, найбільш в Горлицкім повіті, їздили до Криниці. Мама была зо села Панкна, ми там вшитко обїздили. Были в Висові, де сут мінеральни води, в Ждині на "ВАТРИ", а тіж были ми по тих пустих селах Радошна, Воловец, Довге, Козина. В тих селах нема никого, тівко каплицки при дорогах де-куди стоят і літом дуралі з Закопана приходят і пасут уці все літо. Хатів, што замешкани, по тих селах мало што е і нема барз наших людей там. Але в школах іщи учат пів-дня по-лемківски, а пів-дня по-польски. Як ідут наши малі діти дорогом, а встріят кого, то кажут: "Слава Ісусу Христу". То як ем то вчула, то аж мі серце до гори піднесло. Хоц там бідно, але весело і барз приємно.

Ми были в Панкосанскі церкві на сами Зелени Сьвята, то так было гарно. Зрана была польска служба, а потім - греко-католицка лемківска служба. Барз мені там сподобалося.

Посилам Вам 100 долярів: 20 на передплату "КР", а 80 - на прес-фонд.

Бажаю Вам щастя, здоровля. Дякую, што тримате наших Лемків вкупі.

Едмонтон, Канада. Марія Кіндяк.

В Е Р Ш И

І.ФРИЦКИЙ

НА ЧУЖИНІ

Тяжко жити на чужині,
Тяжко привикати,
А найтяжче нашим лемкам
Рідний край згадати.
Коли собі пригадаю

Рідну Лемковину -
Жаль на серці, сльози в очах,
Мало не загину.
Як ми можем не тужити,
Рідних не згадати,
Коли лишилась Лемковина,
Як без дітей мати?
Плаче наша Лемковина,
Тужить все за нами...
Вода біжить по потоках,
Вітер рве верхами...
А ми, лемки, на чужині
Уві сні згадаєм:
"Лемковино, краю рідний,
Ми на тебе право маем!"
Хоц нас били, катували,
Вигнали зі свого, -
Ми ніколи не забудем
Краю лемківского.
Як же-ж можна то забути,
Як ми там зростали,
Наші рідні там лишились,
Ми у світ подались.
Все то можна виправити,
Винних покарати,
Рідний край наш - Лемкі вщину -
Назад лемкам дати.
І ми, лемки, просим того
Од брата польского,
Щоб могли ми повернутися до краю
рідного.
Щоб усі брати-слов'яни
В добрій згоді жили
І ніколи одні других
Більше не кривдили.
І ми, лемки, як вернемось
До краю свого
В той ж час станем рівні братям
Роду слов'янского.
А ви, верхи і потоки,
Там, на Лемковині,
Шуміт, біжіт - ми вас чуем
В далекій чужині.

Семан Мадзелян

КОВЫСКА

(З газети "Наше Слово" ч.27, 4-7-93)

Кожний з нас знає того, же ковыска – то маленька дитяча посьцілка на бігунах, в котрій першій свої дні, місяці, а навет і роки, ковысава ся, псвакава, сміява, маленька дитина.

Кожний, бо хоц напевно того не памятає, то собі уявляє, якто рідна мама над нашою посьцілком шептала молитву і просива Бога о наше здоров'я. Напевно пригорбена бабця гусьтава нами в такт ковыскової сьпіваночки. Часом поковысав нас і няньо, але коротко, бо сивий дідусь виганяв його до робсты і повідав, же то бабске занягя, а в конечности і його. А з дідом не было юж жартив. Штоправда то не страшив нас коминярьом, ани нияком бабом Ягом, бо такы страхи на Лемковині не были знаны. Хоц добродушно сьміяв ся до нас, то все ж такой погрожував нам пальцьом, же як не будеме спати – то нас даст дядови до мішка, котрий од хыжи до хыжи ходив за жебрачым хлібом. І то было найліпше лікарство на наше пешчыня. Втовды дід спокійно чытав собі Псалтыр і лем одним ногом час од часу рушыв нашу ковыску...

Але в нашій мові є іщы друга «ковыска», котра означат село, місто, країну (в тым припадку Лемковину), де зме ся «выковысали», выхсвали і познали Божий сьвіт. З той нашої одвічної ковыски в половині двадцетого столітя, польско-комуністичне «торнадо» (акція «Вісла») в страшний, не чуваний спосіб шмариво нами, як сухым лисцьом, на далеку чужыну.

Юж не задовго незнаний автор в чужых штырьох сцінах написав в велькы таємници страшну правду: «Тяжко жыти на чужыні». Такого варварства, яке прежив наш нарид, не жычыме не лем худобі, але і найвекшым нашим ворогам. А знате чого? Бо мы християне.

По кількох роках жытя на чужыні (тым разом непоривнано більше гуманний) постановив ем одвідити зас мою духовну ковыску, котра гнескы єст для мене лем сконденсована на невелькым ватряным полі. Стояв ем на горбку в гушы сьваточно убраной публікы і смотрив ся на нашу прекрасну, розсьпівану і танцюючу молодеж. Як спрагнений верблюд при жерелі жьтя даючої водичкы, хтів ем ся нанити якнайбільше той красы, жебы якнайдовше старчыво мі на чужыні, до котрой мимо волі мусів ем зас вертати.

Нараз од стороны потичка, над котрим в долині стояли буды з ідвом і питьом, почули зме вшыткы дивне порушыня, сьміх і крик. На переді ішво двоє «друзбів» і віктями розпыхали люди, при чым пригваряли не барз культурны «дзьовкы» (анг. жарты), але в чысто лемківскым диялекті. За нима, штырьох бетярив несли на плечах (так носят труну) знате што? Звычайну деревяну дитячу ковыску, наповнену пірамідом пива і прикрашену путами краківской кобасы. Люде, як то люде, сьміяли ся з того несподіваного цирку, але были і такы, што ся ім тото нияк не подабаво. бо то было не одповідне місце

на такы жарты. Розвожыли свій крам біля велького шатра – жартували, пили кыво і знущали ся над навинном кыво. Під іх тягаром скрипіва, як стара ялиця на вітри, і хоц была зроблена добрым майстром без єдного цвака, лем зміцнена ківками і угликами, до вечера при таким поневєранно были бы з ней лем трискы на ватряний оген.

На щєсьця зауважыв ей знаний нам вшыткым любитель старины і на перше «око» оцінив ей, же то знаменитий експонат до його музею. Найперше был цікавий одкаль то бетяре вытриснули таке гарде чачко, але до кінця не довідав ся правды: Єден повідав, же нашли ей в коприві, як «ничью» над потичком. Другій зас сумітував ся, же купили ей на кінци сева од якісой старой бабы за пів літры палюнкы. Довго музейник усьвідамав бетярив, што то значат для нас такы стары ричы і просив іх, жебы ковыску безінтересовно оддали до музею, а зато іх імена будут записаны в його грубій памятковій книзі. Втовды єден з них «наймудрийший» повів: «Якы вы дідю не поважны, ци вы мате добри в голові? Хцете мати ковыску за дармо, так лем собі за «грушкы на вербі» – не будте смішны! Дате нам дві скринкы пива і фляху з червеном картком – ковыска буде ваша».

Добрий газда, як трафит на таку рич што ся йому сподабат і конечно є потрібна на газдівці, то ей не одступит, лем буде торгував покля

ей не купит. Лем єдну скринку уторгував, а по другу пішов над потичок. Дост довго стояв наш «дідю» в колейці на горячым сонці, але пиво купив. З пів літром не мав юж тивко квопоту, бо акурат підышов до него «туриста» з тяжкым наплечником і намовив го на тоту заборонену на «ватри» «медєцину», котра в тым припадку барз ся придава. Але «дідю» мимо волі собі подумав: ...і зас треба Христа з біточ, жебы лемківской сьватыні. Дискретні сховав фляшку під чугу, перепросив Бога за покусу, але ковыска была юж його. Могво ся обыйти без тогє мавого гриха, але хвлопчыса ся уперли і не прийняли пінязі. Мусів запватити ім в натурі.

Як даколи будете в наших лемківскых горах, то при нагоді вступте і до зиндранівского музею. Його опікун п. Федір Гоч оповіст вам не єден квопіт при гляданю і громадженю своїх старых експонатив. І о пеховій ковысці напевно повіст хоц пару свів, менше більше такых: «Тоту ковыску купив ем од ватряных бетярив за єдну скринку пива і пів літры палюнкы в Борнім, року Божого 1988».

Од себе повім лем тивко, же породив ся на выгнаню і выковысав іх юж чужа культура. Іх вітцьове дали ім єден найціннійший скарб – рідну мову. Але більше не в силі были ім нич дати. Прецін не ходили до рідной шковы, не вчыли ся історії свого народу, лем на кож-дним кроці чули, же українец – то не прощений бандыта, котрий має чорне піднебіня і все носить при собі ризницькій ніж. Може даколи довідают ся правды, кым сут і до якого народу належат. А тым часом добре і того, же знають, же сут лем лемками. Што до бетярив, то іх не бракує в жадным народі, хоц медже лемками то дост спорадичне зиявиско.

Богдан Світлинскій

Австро-Угорщина і Талергоф

(Продовження з ч.22 "КР")

Кажде національне представительство составляло собою одноцільную группу, отже чешку, польску, сербску, болгарску і т. д., а тільки, при составленю одноцільної рускої групи із галицко-руских і державно-руских делегатів, вийшла суперечка, но конфлікт уладився мирно рішительним заявленем гр. В. А. Бобринского, що рускі делегати від одноцільности своєї національної групи з рускими галичанами не відступят. Совіщанія Зізда і прийняті на нїм резолюції поставили ясно і твердо принцип, що всі славяне в поодиноких державах і краях повинні користати повністю із всіх національних прав і свобод в одинаковій мірі і що ніяка славянська нація не має угнетати і кривдити другу. Зізд своїми постановленнями дав почин до нового славянського движеня, ізвістного під назвою неославізма (новославіяства). Осуществлене его принципів видавалося тогди нам і др. славянам возможным, бо і австро-угорскє правительство віднеслось до Зізда досить приклонно. Аж пізнійше вияснилось, що то була з его стороны тільки тактика в підготовці почвы для близкої анексії Боснії і Герцеговини.

ЧЛЕНИ ГОСУДАРСТВЕННОЇ ДУМИ В ГАЛИЧИНІ І БУКОВИНІ І ГАЛИЦКОРУСКА ДЕЛЕГАЦІЯ НА ГОГОЛЕВСКИХ ТОРЖЕСТВАХ

Із Праги (в конці червня) рускі націоналісти, члени державнорускої делегації, іменно: гр. В. А. Бобринскій, А. С. Гижицкій, член Імператорської Академії Наук Е. М. Дементьев, ген. В. М. Володиміров і редактор петроградської єжедневної газети „Свѣтъ” Г. В. Комаров — поїхали в Галичину. По пути остановились в Кракові, где їх гостинно принимали поляки, в Перемишлі, на желізнодорожнім дворці, їх торжественно привітствовали містцеві рускі, а во Львові, на головнім дворці, рускі і поляки. Остановились в отелі Жоржа.

Вечером тогож дня поляки чествували їх осібним своїм банкетом в французскім отелі, відки наші державні братя-гості прибули в Ставропигію і в ній, на торжественній гостині, і конференції, оставались далеко за північ. Во Львові провели кілька днів, заняті офіціальними візитами і звидженем руских інституцій і О-в, новими знаомствами і переговорами, остаючись весь час гістьми рускої общественности, а затім поїхали в провінцію (в Журавенщину к о. К. Сенику та о. Савюку, в Коломию к др. В. Ф. Дудикевичу) і через Буковину (Чернівці і др. містцевости), всюди знакомячись і бесідуючи не тільки з інтелігентами, но і крєстьянами і молодежю, вернулись в Росію. Вся та їх подорож по Галичині і Буковині була пізнійше описана Г. В. Комаровим в осібній, в Росії ізданій книжці. Австрійскі власти все і всюда відносились до них коректно і даже любезно. Но уже осенью тогож года, коли гр. В. А. Бобринскій, повертаючи із Сербії і Хорватії, проїжджав через Львів, він ледви мав можливість провести в нїм кілька годин, котрі використав так, що провів їх на милій бесіді з нашими бурсаками в „Народнім Домі” і Свято-Владимірській „Селянській Бурсі”, до самого своего відїзда на головний дворец. А ще пізнійше, коли із-за анексії Боснії і Герцеговини відношеня Австро-Угрії з Росією значно погіршились, австро-угорскі власти розіслали за гр. В. А. Бобринским „гончій лист”, щоби его арестувати як „преступника”.

Тим коротким побутом у нас державно-руских гостей навязані були прочно наші прямі зношеня з національною частю рускої общественности в Росії і членами Государственной Думы.

Єще більше значене мала для нас наступивша весною 1909 г. поїздка галицко-руської делегації в Мос-

(Продовження на ст.4)

(Продовження з ст.3)

кву і Петроград, на Гоголевські ювілейні торжества (столітє народження А. В. Гоголя). По желанію наших російських друзей наша делегація була не лиш досить многочисленна, но і весьма різнообразна — в її составі були: альтрутени і новокурсники, мужчини і женщины, старики і студенти, два селянина (Черняк із с. Чех в Бродщині і соймовий посол із Мишина в Коломийщині Миронюк-Заячук) і даже один гімназист VII кл. в своїм мундурку (г. Кулявчик, нині адвокат в Закарпатській Русі). Межи делегаціями із всего культурного міра нашій, галицко-руській було представлено видне містце і при откритю памятника Гоголю і на торжественній академії і на гостинах і прийомах.

Переїзд нашої делегації із Москви в столицю Росії мав уже стати рішальним поворотним пунктом і в наших внутрєнних відношеннях і особливо в відношеннях до нас найбільше впливових кругів Росії, причім приходилось все мати на увазі, що анексією Боснії і Герцєговини межи Австро-Угрією і Росією установилась явна неприязнь. Делегація сама відказалась від гдеяких почестей і предложень, весьма важних і лестних і для неї і для руского діла, щоби тільки не дати якогось претекста до кривого істолкованя її лояльности до двуединої імперії. Против того даже в її составі була гдеяка опозиція, з указанем на то, що приїхавші тогди в Росію на славянські торжества австрійські чехи і то більше свободні в проявленю свого русофільства, чим ми, рускі галичане, в проявленях нашого общеруского братства. Предсідательствующій делегації В. Ф. Дудикевич то признав, но закінчив свої аргументи на засіданю цитатою із книги Данилевского „Россія и Европа“, поставленною там, як мотто, а зложеною із слів, котрі колись сказав один російській сановник до руских в Австро-Угрії: „Вамъ не прощають Росіи — Росіи не прощають васъ!“

І в результаті стало на тім, що торжества в честь нашої делегації в столиці маюти носити неофіціальний характер, хотя в них могут участувати і державні достойники, но лиш як частні особи. На головнім торжестві в честь нашої делегації не був ісполнен гимн:

„Боже, царя храни“, бо прийшлося би по нїм ісполнити австрійській: „Боже, буди покровитель“, для задоволеня австро-угорского посольства в Петрограді. Впрочім, як раз тогди, приїзд в Петроград боснійської делегації визвав в тім посольстві такий переполох, що єму уже було не до нас. Ті боснійці мали на слїдующій день відїхати в Лондон і тому уже на тім торжестві виступили з протестом против анексії Боснії і Герцєговини і жалобами на австрійські переслїдованя. В салі, среди публики, находився тогди і австро-угорскій посол гр. Берхтольт, но по уході з естради боснійців, также вийшов. Більше офіціальний характер носила тільки гостина нашої делегації в крїпости Кронштадті. Там лежить умершій в 70-х годах галицко-рускій патріот М. А. Качковскій. На єго могилі Галицко-руске О-во в Петрограді, під предсідательством гр. В. А. Бобринского, устроїло торжественну панихиду, сперва католицку, відслуженну одним білоруским ксендзом, бо М. А. Качковскій умер греко-католиком, а потім православну, совершенною єпископом і др. священниками і монастирским хором, послі чого наша делегація возложила на могилу свій вінок і затім участувала в торжественній академії-гостині. Хозяїном і устроїтелем торжеств був комендант крїпости ген. Артамонов, і они, розуміється, по неїзбїжности, носили більше военний характер. Но вся та коректність і вздержність нашої делегації нічого не помогли, — все одно, ворожа нам печать люто біснувалась по єї повороті до краю.

Від тогди галицко-рускій вопрос в Росії став справді популярним. О Галицкій Русі писала частїйше і ширше тамошня печать. О ній заговорили в Государственной Думі. Із пожертвовань, які впливали в Галицко-руске О-во від многих людей получалась у нас также матеріальна піддержка нашій печати, но головно ішла на воспитанє молодежи. Она далеко не була така значна, як то нашим противникам видавалось, но важна як на наші потреби і наше трудне положенє. Та і для Росії популярність в ній галицко-русского вопроса мала велике значенє, бо причинялась до розбудженя руского національного самосознанія в широких кругах тамошної общєственности. Нєраз на благодарність з нашої сторони із уст високопоставленних осіб давалась

така відповідь: „Вопросъ еще, кто кого долженъ благодарить. Скорѣе мы въ долгу передъ вами — обязаны вамъ гораздо большимъ!“ Вскорі Галицко-руске О-во відкрило свої відділи (філії) в Києві, Москві, Одесі, Казані і др. великих городах.

Понятно, що під впливом всіх тих собитій і перемін альтрутенщина уже у нас не могла удержатись на поверхності. Під напором новокурсників єжедневна газета „Галичанинъ“ перейшла з 1900 г. в своїх статях на чистий рускїй літер. язык. Но того уже було мало. З осени 1908 г. во Львові начала виходити велика єжедневна газета, орган новокурсників, „Прикарпатская Русь“, а пізнійше на народнім нарїчю также єжедневний „Голосъ Народа“. В многочисленних наших бурсах і пансіонах давали науку в живім рускїм слові присланны Галицко-русским О-вом із Росії учительниці. Для поширеня знаня руского літер. языка межи нашими селянами видана була в 1909 г. граматика того языка, котру написав С. Ю. Бендасюк. Наш народ устроював паломничества в Почаевску Лавру і в Київ і в гдеяких селах принимав православіє і організував православні приходи, насамперед на Лемковщині, під проводом о. Максима Сандовича, в Сокальщині (с. Теляж, о. Іоанн Ілечко) і в Снятинщині (с. Залуче, о. Ігнатій Гудима).

АВСТРІЙСКІ ПЕРЕСЛІДОВАНЯ

Таке саме чисто руске національне движенє пішло і на Буковині і Угорщині, розуміється з конечними відмінами: в виду того, що буковинці і так православні, там оно було тільки світским національным, а на Угорщині, где майже не було рускої інтелігенції, оно велось самим простим народом і носило бїльше віроїсповідний характер — масового переходя руского селянства в православіє.

Вскорі австро-угорскі власти взялись всюди то руске движенє тормозити, угнетати і душити, всякими способами і средствами: конфіскаціями руских видань, обісками (ревізіями) і арєстами причастних до того движеня осіб і наконец всякого рода насильствами і террором. Замикали поодинокі бурси і пансіони, разгоняли з богослуженя православних і закривали, опечатуючи, православні молитвенні доми і часовні, розвязували поодинокі а то і всі (на Буковині в 1910 г.) рускі О-ва, забирали ученическі рускі бібліотеки і т. п. Но все то було даремно. Тому хватились за своє крайне средство — політичні процеси.

В звязи з анексією Боснії і Герцєговини такий процес против сербів затїяв донощик і провокатор австро-угорского посольства в Белграді Фрїдюнг. Кількадесят видних сербів засудили на довголітню тюрму. Но присутствующій на процесі профєсор пражского університета і посол австрійского парламента Т. Г. Масарик (будущій чехословацкїй президент) описав правдиво той процес в парламенті і в статях, вийшов скандал на весь світ, так що за границєю стали називати „фрїдюнговским“ всякїй несправедливий і для держави паскудний процес, і — австрійскі власти винуждені були сербів освободити.

Тайним циркуляром 7 лютого 1912 г. намістник Галичини Мих. Бобржинскій поручив старостам составить і до 8 дней прислати списки в повіті находящихя руских, як „уміркованих старорусинів“, значит, альтрутенів, так і „русофїлів-радикалів партії“ Дудикевича), т. є. новокурсників, іменно число членів, поїменні списки їх предводителів („лідерів“) з адресами, указанем їх общєственного положеня і т. д.

В послїдних днях марта 1912 г. поліцією були арєстовані: журналіст, організатор бурс і пансіонів С. Ю. Бендасюк, студент університета, організатор руских народних читалень, В. А. Колдра і два православні священника: оо. Максим Сандович і Ігнатій Гудима, і осаджені в тюрмі при краєвім карнім суді во Львові, по ул. Баторія. Немного пізнійше і на Буковині власти арєстовали ряд руских общєственных діятелів, но в тюрмі остались окончательно два брата Геровскі в Чернівцях. На Угорскій Русі арєстовали многих руских православних селян. Слїдство велось і арєстованих в тюрмі держали довго, по інструкціям із міністерств слїдчим судям. В результаті устроєні були два політичні процеси, продовжавшїся по три місяці: Мараморош-Сиготскій (грудень 1913 — лютий 1914 г.) і Львовскій (9 марта — 6 червня 1914 г.). О них прийшлося би і належало би написати цілу книгу, тут лиш можно гдєщо о них замїтити.

(Продовження на ст.5)

(Продовження з ст.4)

МАРАМОРОШ - СИГОТСЬКИЙ ПРОЦЕС

Офіційно оба процеса значились о шпійонстві і головній державній ізміні, а на ділі були тільки штучно видвигнутою фікцією обвинення. В Мараморош-Сиготі 94 чоловік православних узників-крестян обвиняли за то, що они „незаконно” творили православні общини (громади), устроювали молитвенні доми і часовні, приймали у себе православних монахів з Афона (в Греції), мали у себе молитвослови і богослужбні книги із Росії, їздили в Почаев і Київ, переписувались з гр. В. А. Бобринским, зносились з братами Геровскими в Чернівцях і т. п., а все то, разом взяте „могло бути шпійонством і державною ізміною”. Свідками ж обвинення були всякі доносчики, „шпіцлі” (детективи) і провокатори, во главі з мадяроном Дулішковичем. Свідків оборони майже що не допускали. Тому що все обвинене вертілось около особи гр. В. А. Бобринского, граф письменно предложив суду визвати его на свідка, но суд его предложене відкинув. Тогди граф пішов з своїм паспортом в австро-угорске посольство в Петрограді за візою на візд в двуедину імперію добиватись там допущення его на свідка і, тому, що австрійські власти колись-то розіслали за ним „гончий лист”, дати їм добру нагоду его арестовати. Посольство ему в візі відказало. Тогди він взяв паспорт на інше назвіско і з секретарем Государственной Думы Дмитрієвим виїхав в Австро-Угрію, представляючись на границі (у Сосновиці) австрійским властям якби служащим (льокаєм) Дмитрієва, проїхав в Мараморош-Сигот і потребував там в суді допустити его на свідка. Порозумівшись з міністерством, суд допустив его. На двох засіданях суда гр. В. А. Бобринский свідчив о тім, що весь переход в православіе угроруских крестян має чисто і ісключительно релігійний характер, і опроверг всі фальші і клевету провокатора Дулішковича. По скінченю допроса (зізнань) граф попросив суд, щоби ему позволив сказати на прощане кілька слів до обвинених. Суд не позволив. Тогди гр. В. А. Бобринский обернувся до обвинених, мовчки поклонився їм до самої землі і виїшов. То зділало на всіх в салі дуже сильне впечатліне. В той самий день, в супроводі поліцейских агентів граф мусів виїхати в Росію, но уже через румунску границу, а через якийсь час процес в Мараморош-Сиготі закінчився засудженем всіх обвинених руских православних крестян на довголітню тюрму!

ПРОЦЕС С. Ю. БЕНДАСЮКА І ТОВ.

Процес у Львові відбувся перед судом присяжних засідателей: 9 поляків і 3 жидів, также по обвиненю 4 підсудимих в шпійонстві і головній державній ізміні. Перше відлало само собою таки на вступі, а друга будто би заключалась в їх діяльности. Отже С. Ю. Бендасюк відповідав перед судом що до своєї граматики руского літер. язика, організації бурс і пансіонів, піддержки православія, лекцій і газетних статей, зношенія і переписки з особами в краю і в Росії, оо. Максим Сандович і Игнатій Гудима що до своєї пастирської діяльности, богослужень, проповідей і поїздок в Росію, В. А. Колдра що до організації читалень і лекцій в них з волшебним фонарем, читаня там крестьянам повісти Николая Вас. Гоголя і т. п. Все то, розуміється, було законне і дозволене, но трибунал держався того погляда, що „все то могло вести до шпійонства і головної державної ізміні в виді відорваня від Австро-Угрії руских земель і прилученя їх до Росії”. Так само і тут свідками обвинення виступали жандарми, поліцейські явні і тайні агенти, доносчики і провокатори, во главі з тим же Дулішковичем, спровадженим із Угрії. Против них оборонці, адвокати В. Ф. Дудикевич, М. Ф. Глушкевич, Л. Ю. Алексевич, К. С. Черлончакевич і поляк Е. Солянський видвигнули наших свідків і многі із них були допущені, так, що вислуханий було більше ста свідків. На адвокатів-оборонців, за їх виступленя, трибунал від часу до часу накладав досить високі грошеві кари. В один час нашим адвокатам-оборонцям также угрожало арестоване. В виду того, що головним обвиненем считалось ширене православія, воспитатель і настоятель оо. Сандовича і Гудими, тогдашній волинській архієпископ Антоній (Храповицкий), як екзарх для православних руских в Австро-Угрії по назначеню зі стороны вселенского константинопольского патріярха, заявив письменно суду свою готовність стати свідком, но трибунал то предложене відкинув. Во главі українофільских свідків-обвинителей виступав адвокат з Коломиї, д-р К. Трильовський.

На процесі присутствовали сотрудники всіх львовских газет і корреспонденти многих заграничних, также більших російских. О нім заговорили в австрійским парламенти і в Росії, в Государственной Думі і Государственным Советі.

(Далій буде)

**AFBF ЗАКЛОПОТАНО ДОПОМОГОЮ
УКРАЇНСКИМ ФЕРМЕРАМ**

“American Farm Bureau women почало роботу над сбором \$50,000 штоби надати допомогу фермерам на Україні”, - заявила його предсідатель Лінда Рейнгардт на 76-му Рочному засідані. “Ми чекаме на пожертвованя \$5, што становить середномісячну оплату українского фермера”. Тоти кошти буде потрачено на

будівництво консервного об'єднаня (невеликого заводу) на Україні.

“30-50% фруктів і городини на Україні марнують лем тому, же не е можливости їх консервувати”, - говорит Л. Рейнгардт.

“Українські і американски жени-фермери мають такую саму любов до землі, до їх родин. Лем того різнит їх, што в

Америці тот вид праці е простійший, легший”.

Пожертви можна посилати на:

AFBF Ukrainian Foundation,
c/o Leonard Slade,
American Farm Bureau Federation,
225 Touhy Ave.,
Park Ridge, Ill 60068.

Тоти, котри надішлют свои пожертви, отримають нагрудний знак, што зображат прапор США і України.

СМІШНЕ ДЛЯ СМІХУ**РОЗЧУЛЕНИЙ КУМ**

Зашли раз до корчмы в Змигороді два кумове. Пили-пили, і до того ся допили, же юж еден другого не видит.

- Куме, ку-у-моньку, - гварит еден до другого, випийте зо мною іщи раз на тім світі, бо юж може я на тамтім вас більше не увиджу.

- Випийте же, мій кумочку, бо я вас і на тім не виджу.

Лемківске

дівча в

Лемко-

Резорти

